VNEUS Eteläpää Mari(VNK), Ottman Juha

18.05.2018

Viite

Asia

EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokous Sofiassa 17.5; EU:n päämiesten epävirallinen kokous 16.5

EU kokoontui yhdessä Länsi-Balkanin maiden kanssa huippukokoukseen Sofiaan 17.5. Huippukokouksessa käsiteltiin alueen yhteyksien kehittämistä ja turvallisuutta.

Sofian kokousta pidettiin merkittävänä etappina, sillä vuonna 2003 pidetystä ja EU-jäsenyysperspektiivin vahvistaneesta Thessalonikin huippukokouksesta on kulunut jo 15 vuotta.

Puheenvuoroissa korostettiin EU-jäsenyysperspektiivin merkitystä alueen maiden uudistusten kannustimena ja maiden sitoutumista uudistusten toimeenpanoon, alueelliseen yhteistyöhön, avoimien kahdenvälisten ongelmien ratkaisuun sekä sovinnontekoon.

Kokouksessa annettiin julkilausuma EU:n nimissä. Länsi-Balkanin maat ilmaisivat voivansa yhtyä lausuman linjauksiin.

EU-maiden johtajat käsittelivät omassa epävirallisessa kokouksessaan tutkimusta ja innovaatioista sekä digitaaliagendaa. PMI Sipilä pyydettiin avaamaan tämä keskustelu; hän piti tärkeänä höydyntää nykyisiä resursseja optimaalisesti läpimurtoinnovaatioiden tukemiseksi ja riittävän painoarvon turvaamista tulevassa rahoituskehyksessä. Datan käytettävyys ja korkeatasoisen datan saatavuus on keskeistä myös tekoälyn hyödyntämisen kannalta.

Lisäksi päämiehet käsittelivät ajankohtaisia ulkopoliittisia kysymyksiä kuten tilannetta Iranin ydinohjelmasopimuksen osalta ja USA:n kauppatoimia. Myös Gazan tilanne tuli esiin.

EU-maiden päämiesten epävirallinen kokous 16.5

Päämiehet keskustelivat digitaaliagendasta, tutkimuksesta ja innovaatioista sekä ajankohtaisista kysymyksistä kuten Iran ja USA:n kauppatoimet. KE alusti lisäksi Gazan tilanteesta.

Innovaatioiden osalta puheenjohtaja Tusk pyysi PMI Sipilää puhumaan keskustelun aluksi. Suomi painotti, että käynnissä olevaa Euroopan innovaationeuvosto-pilottihanketta voisi täydentää jo nykyisen rahoituskehyksen aikana, jotta siitä saadaan paras mahdollinen hyöty myös läpimurtoinnovaatioiden edistämiseksi. Hän piti tärkeänä myös, että tämä toiminta saa vahvaa

painoarvoa seuraavassa rahoituskehyksessä. Myös pääomasijoittamista tarvitaan tätä varten. Datan käytettävyyden edistäminen ja korkeatasoisen datan saatavuuden varmistaminen kaikkien sektorien käyttöön on oleellista erityisesti teknologisten innovaatioiden ja tekoälyn hyödyntämisen kannalta. Tämä tukee kasvun ja hyvinvoinnin lisäämistä, ja siihen tarvitaan myös sisämarkkinoiden syventämistä edelleen. Komissiolta pyydetty analyysi luo hyvän pohjan jatkotyölle tältä osin.

Muut, mm. Saksa ja Ranska, jotka olivat myös toimittaneet paperin aiheista, tukivat Suomen näkemyksiä, suuri haaste Euroopalle on innovaatioiden kaupallistaminen.

USA:n kauppatoimien osalta vallitsi yhteinen näkemys. EU ei ryhdy keskustelemaan muista elementeistä ennen kuin tilanne EU:ta koskevien teräs- ja alumiinitullien osalta annettujen poikkeuksien osalta on selvä. Asia on vakava, ja jos tästä ei ole ratkaisua toukokuun loppuun mennessä, päämiesten on ehkä tarpeen kokoontua uudelleen.

Päämiesten näkemykset Iranin ydinohjelmasopimuksen osalta olivat niin ikään yhtenevät. On tärkeää pyrkiä vakuuttamaan Iran siitä, että sen kannattaa pysyä sopimuksessa. Sopimuksesta ei tarvitse luopua, sen lisäksi voidaan neuvotella muistakin elementeistä (ohjukset). Sopimuksesta on neuvoteltu 10 vuotta; se ei ole täydellinen, mutta paras mahdollinen. Muitakin tahoja kannustetaan parhaillaan luopumaan sopimuksesta, mutta EU:n tulee pyrkiä vaikuttamaan tähän. Koko maailma seuraa nyt, miten EU toimii tämän suhteen. Eurooppalaisia yrityksiä on suojeltava. Tämän osalta esillä oli sekä EIP:n käyttö että antiboikottiasetus.

Kokouksen lopuksi puheenjohtaja Tusk otti esiin meneillään olevan neuvottelut Dublin asetuksen muuttamiseksi.

EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokous 17.5

Huippukokoukseen osallistuivat kaikki EU-maat (pl. Espanjan PMI Rajoy) sekä kuusi Länsi-Balkanin alueen maata (Serbia, Montenegro, Albania, Bosnia-Herzegovina, Makedonia, Kosovo).

Kaikki Länsi-Balkanin maat korostivat uskottavan EU-jäsenyysperspektiivin merkitystä uudistustensa moottoreina sekä sitoutumistaan niiden toimeenpanoon, alueelliseen yhteistyöhön, avoimien kahdenvälisten ongelmien ratkaisuun sekä sovinnontekoon. Länsi-Balkanille suuntautuvien investointien lisäämistä infrastruktuurihankkeisiin ja yritystoiminnan tukemiseksi tuotiin esiin. Sofian kokousta pidettiin merkittävänä etappina, sillä vuonna 2003 pidetystä ja EU-jäsenyysperspektiivin vahvistaneesta Thessalonikin huippukokouksesta on kulunut jo 15 vuotta.

Useissa puheenvuoroissa kiitettiin Saksan liittokansleri Merkelin aloitteesta käynnistynyttä nk. Berliinin prosessia, josta on muodostunut keskeinen foorumi alueellisen yhteistyön edistämiseksi myös Sofian huippukokouksen aiheina olevissa teemoissa.

Albania ja Makedonia vetosivat jäsenmaiden tukeen komission laajentumispaketissa esittämälle suositukselle avata jäsenyysneuvottelut niiden kanssa. Makedonia ilmoitti saavuttaneensa sopimuksen Kreikan kanssa nimikiistan ratkaisusta nyt kokouksen yhteydessä. Kreikka täydensi todeten, että olisi parempi puhua ”merkittävästä edistymisestä asiassa”; nyt saavutettu periaatteellinen sopu edellyttää vielä kansallisen hyväksynnän molemmissa maissa ennen kuin voidaan todeta nimikiistan olevan ratkaistu.

Serbian presidentti Vucic esiintyi kokouksessa erityisen sovinnollisesti korostaen Serbiassa toteutettuja talousuudistuksia sekä sitoutumistaan EU:n välityksellä Kosovon kanssa käytävään dialogiin koskien tämän statusta.

EU-jäsenmaat pitivät huippukokouksen järjestämistä ajankohtaisena vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa. EU:n tulee kiinnittää enemmän huomiota Länsi-Balkanin alueeseen, jotteivat muut maat (kuten Venäjä, Turkki) täytä tyhjiötä. Kroatia ilmoitti aikovansa järjestää omalla puheenjohtajuuskaudellaan 2020 vastaavan Länsi-Balkanin huippukokouksen, jolla markkeerataan vuonna 2000, Milosevicin hallinnon kaatumisen jälkeen järjestettyä Zagrebin huippukokousta. Itävalta totesi pitävänsä säännöllisiä huippukokouksia alueen maiden kanssa tärkeinä.

Yhteyksien luomista sekä liikenne- ja energiainfrastruktuurin että digitaaliagendan osalta korostettiin niin alueen sosio-ekonomisen kehityksen kuin rauhanrakentamisen kannalta. Todettiin myös, ettei yhteyksien lisääminen tarkoita vain infrastruktuuria vaan myös yhteistä arvopohjaa ja sitoutumista oikeusvaltioperiaatteeseen.

EU-jäsenmaiden kannat jakautuivat alueen EU-lähentymisen aikataulun osalta. Maat sitoivat EU:n jatkolaajentumisen sekä EU:n sisäisen kyvyn uudistua alueen maiden uudistusten toimeenpanoon ja niiden kestävyyteen. Albanian ja Makedonian todettiin tehneen paljon uudistuksia, mutta ei vielä riittävästi. Kööpenhaminan poliittisia kriteerejä ja EU:n absorbtiokyvyn merkitystä jatkolaajentumiselle korostettiin.

UK isännöi seuraavaa Berliinin prosessin huippukokousta Lontoossa 10.7., mitä edeltää 9.7. pidettävä ulkoministerikokous ja viikkoa ennen pidettävä talousministerien kokous. Digitaalinen agenda, innovaatiot, pienyrittäjyys ovat kokouksen keskeisiä teemoja.

Suomi piti tärkeänä saavuttaa konkreettisia tuloksia Sofian prioriteettiagendan pohjalta. PMI Sipilä painotti erityisesti digitaaliagendaa ja totesi tyytyväisenä Länsi-Balkanin maiden ilmaiseman sitoutumisen sen edistämiseen. Myös Viro korosti vahvasti digitaaliagendaa oman EU-pj-kauden teemansa mukaisesti.

LIITTEET

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, Länsi-Balkan, Euroopan digitaalistrategia
Hoitaa	**LVM, UM, VNK**
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, TEM, VM, VTV, YM